

1. Ярєм О.А. Розвиток бірж в м. Суми та Сумській області // *Materialy VII mezinárodní vědecko-praktická conference "Aplikované vědecké novinky-2011". Díl 3. Právní vědy .Praha, 2011. - С. 48-53.*

Розвиток бірж в м. Суми та Сумській області

Становлення біржового ринку в Україні розпочалось у 1995 році. Розвиток ринкової економіки в державі вимагав впровадження нових підходів до реалізації сільськогосподарської продукції та забезпечення її виробництв матеріально-технічними ресурсами. Через це поряд з державним та регіональним замовленням на сільськогосподарську продукцію почали діяти нові товарно-грошові відносини в основу яких було покладено біржову торгівлю.

1.1. Аграрні біржі.

Першим поштовхом до початку формування та становлення біржового ринку сільськогосподарської продукції була Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1995р. №916 «Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку». Згодом, з урахуванням результатів діяльності товарних бірж була прийнята Постанова від 5 серпня 1997 року «Про Концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції». Прийняття цих законодавчих актів активно сприяло розвитку товарних бірж. В результаті чого майже в кожній області України було створено товарну біржу. Однак активізація роботи товарних бірж розпочалась після прийняття 19 жовтня 1999 р. Постанови КМУ №1928 «Про активізацію діяльності біржового ринку продукції агропромислового комплексу та необхідних для його потреб матеріально-технічних ресурсів».

У Сумській області інфраструктура біржового ринку почала розвиватись із агроторгових домів. Впродовж 1996—1998 років було зареєстровано закриті акціонерне товариство «Торговий дім АПК» і 9 районних та міжрайонних торгових домів, які були відкриті в Охтирському, Великописарівському, Глухівському, Лебединському, Липоводолинському, Роменському, Сумському, Путивльському та Шосткинському районах. Метою їх створення було формування оптових партій сільськогосподарської продукції з подальшою реалізацією на біржовому ринку та постачання необхідних для її виробництва матеріально-технічних ресурсів. Вони мали бути з'єднувальною ланкою між виробниками агропродукції та її споживачами на біржовому ринку. Більшість агроторгових домів не були готові працювати в нових ринкових умовах та не знайшли себе в заготівельно-збутовій системі АПК. До початку роботи біржі значна їх кількість практично припинила свою діяльність.

Сумська товарна біржа «Сумиагропромбіржа» була зареєстрована в січні 1998 року. Біржа мала бути основним організатором аграрного ринку області. Перед нею стояло завдання по створенню сприятливих умов для реалізації та купівлі сільськогосподарської продукції, формуванні реальних цін, розповсюдження інформації про ситуацію на ринку всім зацікавленим суб'єктам. Починаючи з липня 1999 року біржа регулярно проводить торги і виконує інші поставлені перед нею завдання.

Вже майже десять років Сумська товарна біржа розвиває ринкові відносини в АПК Сумщини. Брокери Біржі надають послуги товаровиробникам щодо реалізації сільськогосподарської продукції та забезпечення її виробництва матеріально-технічними ресурсами, укладають угоди з продажу лісодеревени та лісоматеріалів, організовують експорт зерна, проводять реалізацію продукції в рахунок погашення податкової заборгованості.

З першого ж року своєї діяльності Біржа була членом Національної асоціації бірж України, а з 2004 членом Національної Асоціації Бірж України. В числі перших Біржа отримала висновок відповідності Міністерства аграрної політики України. За підсумками 2000, 2003 та 2004 років мала одні з кращих показників в Україні які характеризують роботу аграрної біржі. Однак і сьогодні Біржа має значний вплив на біржовий аграрний ринок України.

Функції біржі

- концентрація попиту і пропозиції у єдиному місці;
- формування ринкових цін на основі конкуренції;
- регулювання оптового товарообігу;
- кваліфіковане посередництво між покупцем і продавцем;
- зближення продавців і покупців у просторі і часі;
- інформаційне забезпечення учасників товарних ринків.
- Завдання біржі
 - організація постійно діючого товарного оптового ринку;
 - надання членам та відвідувачам організаційно-посередницьких, інформаційних та інших послуг;
 - здійснення котирування цін на продукцію, яка реалізується через товарну біржу;
 - збір, обробка, аналіз, розповсюдження інформації про кон'юнктуру біржового ринку.

На Біржі створені та працюють наступні підрозділи та служби: бухгалтерія, розрахункова палата, відділ по роботі з нерухомістю, юридична служба, котирувальна комісія, інформаційно-аналітичний центр та маклеріат.

Схема роботи

Товаровиробник для того щоб продати або купити товар на біржовому ринку повинен укласти з брокером договір на брокерське обслуговування та договір-доручення. На їх підставі брокер подає заявку на купівлю або продаж товару. При продажу продукції товаровиробник подає на біржу довідку про її наявність та якість. Біржа відповідно до поданих заявок формує бюлетень пропозиції. Під час біржових торгів, можуть укладатися угоди. Угода, укладена на біржових торгах, оформлюється як біржовий контракт на поставку

сільськогосподарської продукції чи поставку матеріально-технічних ресурсів. Про укладену угоду брокер інформує брокерську контору, яка направляє біржовий контракт та звіт про здійснення угоди клієнту. В Розрахунковій палаті Біржі кожному контракту присвоюється реєстраційний номер. Покупець сплачує реєстраційний збір в бухгалтерію Біржі, який складає 0,5% суми угоди та перераховує кошти передоплати на банківський рахунок Розрахункової палати Біржі. Розрахункова палата біржі повідомляє товаровиробника про зарахування коштів. Товаровиробник в зазначений строк здійснює постачання продукції і передає Біржі акт прийняття-здавання товару, що підтверджує факт її постачання. Сторони контракту мають сплатити винагороду брокерській конторі.

1.2. Товарні біржі.

Сумська товарна універсальна біржа заснована в 1998 році. З цього часу СТУБ тісно співпрацює з арбітражними керуючими Сумської області на умовах передбачених Законом України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30.06.1999 р., Законом України „Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)” від 06.03.1992 р., Законом України „Про товарну біржу” від 10.12.1991 р., Правилами біржової торгівлі на Сумській товарній універсальній біржі та іншими нормативно – правовими актами.

22 листопада 2006 року Сумська товарна універсальна біржа уклала Угоду з Фондом державного майна України про продаж майна, що перебуває у державній власності за № 509, яка надає право проведення аукціонів з продажу майна державних підприємств та підприємств, у статутному фонді яких частка державної власності перевищує двадцять п'ять відсотків, які знаходяться в процедурі банкрутства.

Українська універсальна біржа заснована 7 жовтня 1997 року. Робота біржі ґрунтується, насамперед, на вивченні досвіду іноземного біржового ринку, який має багатовікову історію, а також розвитку біржової справи в Україні та країнах СНД, що має специфічні особливості. З часу свого заснування УУБ надає повний спектр біржових послуг.

Основними напрямки біржової діяльності УУБ є організація та проведення біржових та відкритих торгів (аукціонів) по продажу:

- державного та комунального майна;
- земельних ділянок та прав оренди на них;
- активів платника податків, які перебувають у податковій заставі;
- необробленої деревини;
- військового надлишкового та списаного майна;
- конфіскованого та безхазяйного (що перейшло у власність держави) майна;
- майна підприємств-банкрутів на всіх стадіях;
- банківської застави, визначення ліквідності майна, пошук потенційних клієнтів;

➤ оптових партій продукції підприємств України (потужна база клієнтів УУБ дає можливість швидко знайти кінцевого споживача окремого виду товару, продукції, послуги).

Аналізуючи основні напрямки діяльності УУБ, слід відмітити, що за даними Держкомстату та Мінагрополітики України, протягом останніх років УУБ посідає перші місця за обсягами укладених угод серед товарних та фондових бірж України.

8 листопада 2010 року Українська універсальна біржа стала переможцем конкурсу з визначення організаторів аукціонів по відчуженню об'єктів державної власності, що проводився Фондом державного майна України, та включена до Реєстру організаторів аукціонів по відчуженню майна, згідно Наказу №1637 від 08.11.2010 року.

14 січня 2011 року Українська універсальна біржа отримала Ліцензію на проведення земельних торгів (серія АГ № 583015 від 14.01.2011 року), на підставі рішення Комісії з питань ліцензування робіт із землеустрою, землеоціночних робіт Держкомзему України № 903 від 28.12.2010 року.

Біржова інфраструктура УУБ.

Відділ незалежної оцінки є одним із структурних підрозділів Української універсальної біржі. З самого початку діяльності фахівці відділу спрямували свої зусилля на надання всього спектру послуг в області проведення незалежної оцінки майна і майнових прав, та мають практичний досвід проведення незалежної оцінки в багатьох регіонах України.

Оціночна діяльність здійснюється фахівцями УУБ на підставі виданих (повторно) Фондом державного майна України сертифікату суб'єкта оціночної діяльності від 18 березня 2008 року № 6674/08, кваліфікаційних свідоцтв оцінювачів, виданих Фондом державного майна сумісно з Міжнародним інститутом бізнесу, ліцензій Міністерства юстиції України. Експертна грошова оцінка земельних ділянок здійснюється на підставі Ліцензії Державного агентства земельних ресурсів України, серія АВ № 368871 від 24 жовтня 2007 р.

У процесі реалізації майна безпосередню допомогу зможе надати структурний підрозділ Української універсальної біржі – **відділ біржових операцій**. Відділ має в своєму складі досвідчених спеціалістів, робота яких відзначається високим рівнем професійної майстерності, якості та оперативності.

Основними напрямки діяльності відділу біржових операцій є організація та проведення біржових та відкритих торгів (аукціонів) по продажу:

- державного та комунального майна, так як УУБ включена до Реєстру організаторів аукціонів по відчуженню державного майна, згідно Наказу № 1637 від 08.11.2010 року, та має укладений Договір про організацію продажу майна, що перебуває у державній власності, з ФДМУ № 437 від 20.10.2010 року (щорічно пролонгується з 1998 р.),

- земельних ділянок та прав оренди на них, на підставі Ліцензії на проведення земельних торгів (серія АГ № 583015 від 14.01.2011 року), згідно рішення Комісії з питань ліцензування робіт із землеустрою, землеоціночних робіт Держкомзему України № 903 від 28.12.2010 року;

- активів платника податків, які перебувають у податковій заставі на підставі Свідоцтва ДПА України, затвердженого протоколом № 4 від 06.08.2009 року;
- необробленої деревини;
- військового надлишкового та списаного майна, на підставі Розпорядження КМУ «Про надання повноважень на реалізацію списаного військового майна Збройних Сил» від 13.12.2004 року № 894-р;
- конфіскованого та безхазяйного (що перейшло у власність держави) майна;
- майна підприємств-банкрутів на всіх стадіях;
- банківської застави, визначення ліквідності майна, пошук потенційних клієнтів;
- оптових партій продукції підприємств України (потужна база клієнтів УУБ дає можливість швидко знайти кінцевого споживача окремого виду товару, продукції, послуги).

Відділ біржових операцій складається з :

- Секція продажу майна, що перебуває у державній та комунальній власності;
- Секція продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення та прав оренди на них;
- Секція продажу рухомого та нерухомого майна;
- Секція агропромислового комплексу;
- Секція реалізації активів, що знаходяться у податковій заставі;
- Секція реалізації майна підприємств-банкрутів

Збільшується територіальний вплив Української універсальної біржі на ринку України. Зараз зареєстровано 15 філій в найбільш економічно-потужних регіонах країни та 14 професійних оцінювачів та судових експертів, які є членами Українського товариства оцінювачів та Союзу експертів України.

Українська універсальна біржа входить в члени Асоціації «Союз бірж України».

Головними перевагами роботи Української універсальної біржі завжди були і залишаються висока якість та оперативність надання вище зазначених послуг.

Література

1. Бралатан В.П. Розвиток біржового ринку в Україні / В.П. Бралатан // Економіка АПК. – 2006. – №2. – С. 126–129.
2. Кравченко С.А. Состояние функционирования товарных бирж / С.А. Кравченко // Економіка АПК. – 2006. – №9. – С. 98–105.
3. Марінова Т. Лес рубят — биржи пролетают // «2000» №49 (537) 10 — 16 декабря 2010 г.
4. Осауленко О.Г. Статистичний щорічник України за 2005 рік. Державний комітет статистики України / О.Г. Осауленко. – К.: Консультант, 2006. – С. 5–7.